

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Horreby Lyng og Listrup Lyng
Natura 2000-område nr. 175
Habitatområde H154 og H252
Fuglebeskyttelsesområde F124

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Storstrøm

Forsidefoto:
Tranepar i Borremosen
Fotograf: Tania Lundberg Lykkegaard

ISBN: 978-87-7564-876-4

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	10
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	10
1.4.2 Befolkningen	11
1.4.3 Menneskets sundhed	12
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	12
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	13
1.4.6 Landskab.....	13
1.4.7 Arter	13
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	13
1.5 Eksisterende miljøproblemer	14
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	14
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	15
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	15
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	20
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg	21
1.10 Overvågning	23

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførslen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 175 Horreby Lyng og Listrup Lyng er udpeget som habitatområde nr. 157 Horreby Lyng og habitatområde nr. 252 Listrup Lyng samt fuglebeskyttelsesområde nr. 124 Listrup Lyng.

Natura 2000-området er ikke placeret langs den danske grænse, men på udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 154 findes bredøret flagermus. Bredøret flagermus har sit vinteropholdssted 0-300 km fra ynglelokaliteten, og kan dermed trække over landegrænser om vinteren. Natura 2000-planen bidrager til at sikre egnede levesteder for områdets arter, og dermed vurderes planen potentielt at have en grænseoverskridende gavnlig effekt på bestande af bredøret flagermus.

På udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 124 findes ynglefuglene rørhøg og trane, som i perioder kan trække over landegrænser. Forekomsten er typisk 1 par. Da Natura 2000-planen indeholder en indsats om, at sikre egnede levesteder for områdets ynglende fugle, vurderes planen at have en lille, men positiv effekt over landegrænser. Det meget beskedne antal ynglepar af rørhøg og trane i Natura 2000-området, sammenholdt med arternes efterhånden meget udbredte forekomst uden for landets grænser gør, at Natura 2000-planens påvirkning over landegrænser vurderes at være begrænset.

Natura 2000-området er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som vurderes at kunne påvirke lokalt fx ophør af drift med henblik på urørt skov samt af tiltag omkring sikring af drift og hensigtsmæssig hydrologi på områdets lysåbne naturtyper. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har yderligere grænseoverskridende påvirkninger end de ovenfor beskrevne for fugle og arter.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i området. Fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, udtagning af lavbundsjord og udlæggelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser, lavbundsarealer og aftaler om udlægning af urørt skov. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje samt omlægning af lavbundsarealer til naturarealer. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv klimaeffekt.

Indsatserne beskrevet i planen vil endvidere medvirke til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Desuden vil Natura 2000-planen bidrage positivt til menneskers sundhed ved genskabelse af økosystemydelse. Jordbund og vand vurderes endvidere at blive påvirket i form af reduceret næringstilførsel. Luft og klimatiske faktorer vurderes derimod ikke at blive påvirket af Natura 2000-planens indsatsprogram. Indsatsprogrammet vil påvirke kulturarven i området, da arealerne ved Virket Volden sikres mod tilgroning.

Landskabet i området kan ændre karakter hvis der udlægges urørt skov eller hvis krat og yngre skov ryddes med henblik på at skabe større driftsenheder og robusthed for lysåbne naturtyper. Ligeledes vil planen kunne påvirke oplevelsen af landskabet, da det kan ændre karakter fx med flere lysninger, mere vådbund og flere væltede træer.

Mål for forbedring af vandkvaliteten i form af bl.a. reduktion af kvælstof og miljøfremmede stoffer, sikres gennem vandområdeplanlægningen, men forventes ligeledes at gavne dyr og planter tilknyttet vandløb og søerne.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er:

- at genskabe og sikre en hydrologisk intakt højmosse (7110) i Horreby Lyng (H154), i så vidt omfang som muligt.
- at sikre arealet af habitatnaturtyper i Listrup Lyng (H252).

- at arealet af skovnaturtyperne samt rigkær (7230) og hængesæk (7140) sikres. Der skabes, så vidt muligt, sammenhæng mellem forekomsterne af skovhabitatnaturtyperne.
- at sikre levesteder for arterne på områdets udpegningsgrundlag, især stor kærguldsmed.
- at fuglebeskyttelsesområdets kombination af ferske søer, enge og rørskove sikres som levesteder for ynglefuglene på udpegningsgrundlaget.
- at områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- at den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførsel, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura

2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N175 er beliggende i vandområdedistrikt Sjælland. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale

naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Nedbrudt højmosse (7120) er den mest udbredte lysåbne naturtype i dette område, og findes i det centrale Horreby Lyng. Naturtypen er i moderat tilstand, hvilket bl.a. skyldes en lav dækningsgrad af sphagnummosser, tilgroning med vedplanter og uhensigtsmæssig hydrologi.

Naturtilstanden er moderat på næsten samtlige arealer med *rigkær (7230)*, *hængesæk (7140)* og *tidvis våd eng (6410)* hvilket bl.a. skyldes høj vegetation, vedplanter og for *tidvis våd eng (6410)* desuden uhensigtsmæssig hydrologi.

Surt overdrev (6230) findes på Virket Volden, og har hovedsageligt en god naturtilstand.

Højmosse (7110) har en moderat naturtilstand grundet tilgroning med vedplanter, og en lav dækning af sphagnummosser.

Avneknippemose (7210) har en god naturtilstand.

I området er der kortlagt bøg på mor (9110), bøg på muld (9130), ege-blandskov (9160), elle- og askeskov (91E0) samt skovbevokset tørvemose (91D0).

Den primære skovnaturtype i området er *bøg på muld (9130)*, hvoraf der er kortlagt knap 120 ha.

Omtrent halvdelen af arealerne indeholder under 1 stort træ pr. ha. De resterende arealer indeholder hovedsageligt 1-5 store træer pr. ha. Stående dødt ved forekommer med under 1 stk. pr. ha. på hovedparten af de kortlagte arealer. For liggende dødt ved er der på hovedparten af arealerne registreret 1-5 stk. pr. ha. Jf. den seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i

skovhabitatnaturtyperne.

Bøg på mor (9110) indeholder under et stort træ pr. ha på alle de kortlagte arealer. Stående og liggende dødt ved forekommer ligeledes begge med under et stk. pr. ha på halvdelen af arealerne, og 1-5 stk. pr. ha på de resterende arealer.

Hovedparten af arealer med *ege-bladskov (9160)* indeholder under 1 stort træ pr. ha. Der forekommer under 1 stk. stående dødt ved pr. ha på samtlige arealer. På arealerne forekommer der hovedsageligt 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha.

Samtlige arealer med *elle- og askeskov (91E0)* indeholder 1-5 store træer pr. ha. Endvidere indeholder de alle 6-10 stk. stående dødt ved pr. ha, samt mere end 10 stk. liggende dødt ved pr. ha.

ca. 2/3 af arealerne med *skovbevokset tørvemose (91D0)* indeholder 6-10 store træer pr. ha. Stående dødt ved forekommer hovedsageligt med 6-10 stk. pr. ha. Liggende dødt ved er hovedsageligt registreret med 6-10 stk. pr. ha.

I Natura 2000-området er der kortlagt 3 småsøer med habitatnaturtypen *næringsrig sø (3150)*. De er tilstandsvurderet med hhv. 2 i god tilstand og 1 i moderat tilstand. Søen i moderat tilstand har en opvækst af trådalger og tagrør, hvilket tyder på næringsbelastning. I området er der yderligere kortlagt 8 småsøer med habitatnaturtypen *brunvandede søer (3160)*, hvoraf 2 er i høj tilstand, 2 er i god tilstand, mens 4 søer er ikke blevet tilstandsberegnet.

I området er der desuden kortlagt en enkelt sø over 5 ha, Borremosen, som er naturtypebestemt som *brunvandet sø (3160)*. Miljømålet for Borremose er god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområder 2021-2027 er søens naturtilstand ikke kendt.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes stor kærguldsmed, sumpvindelsnegl og bredøret flagermus.

Stor kærguldsmed er i anden overvågningsperiode registreret på 3 lokaliteter i området og i tredje overvågningsperiode registreret på to lokaliteter. Det vurderes at, arten vil blive genfundet på den tredje lokalitet, da et naturgenopretningsprojekt vil forbedre levevilkårene for arten. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er stor kærguldsmed i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 fundet på flere lokaliteter i den kontinentale biogeografiske region, mens der ikke er forekomster i den atlantiske biogeografiske region.

Sumpvindelsnegl blev i anden overvågningsperiode fundet på én lokalitet i Listrup Lyng, og i tredje overvågningsperiode på 3 lokaliteter i Natura 2000-området. Det vurderes, at arten har en fast forekomst i området, men den reelle udbredelse er ukendt. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er sumpvindelsnegl i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 fundet på flere lokaliteter i den kontinentale biogeografiske region, mens der ikke er forekomster i den atlantiske biogeografiske region. Generelt vurderes bestandsudviklingen at være stabil inden for den kontinentale biogeografiske region.

Bredøret flagermus er ny på udpegningsgrundlaget for H154 Horreby Lyng og er derfor endnu ikke blevet eftersøgt i området i forbindelse med det nationale overvågningsprogram (NOVANA). Artens forekomst i habitatområdet er derfor ikke kendt. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er bredøret flagermus i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 fundet på færre lokaliteter i den kontinentale biogeografiske region, mens der ikke er forekomster i den atlantiske biogeografiske region. Generelt vurderes bestandsudviklingen at være stabil inden for den kontinentale biogeografiske region.

I området er der kortlagt 2 levesteder for rørdrum og et levested for rørhøg. Levestedernes tilstand er hhv. moderat-ringe, hvilket primært skyldes, at der ikke er store sammenhængende rørskovene samt at vandstanden er lav, hvilket medfører, at de rugende fugle i mindre grad er beskyttet mod eventuelle prædatorer så som ræv.

Endvidere findes trane på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, som har et fast ynglepar i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den ynglende bestand af trane stigende.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på den andel af naturarealerne, der nu er i god og høj naturtilstand ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke forbedres på arealerne med moderat og ringe naturtilstand hvilket omfatter arealer med nedbrudt højmoser (7120), højmoser (7110), rigkær (7230), tidvis våd eng (6410) samt hængesæk (7140), da der er behov for en indsats mod tilgroning og fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift generelt. Naturtilstanden vil potentielt set heller ikke blive forbedret på vådbunds naturtyper, hvor uhensigtsmæssig hydrologi kan være et problem på dele af forekomsterne bl.a. tidvis våd eng (6410).

Endvidere vil der være risiko for, at sikring af egnede levesteder samt bestandene af stor kærguldsmed, sumpvindelsnegl og bredøret flagermus ikke fastholdes og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau. Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen kan desuden medvirke til, at levestederne for ynglefuglene rørhøg og rørdrum ikke forbedres. Ligesom det vil betyde, at der er risiko for at bestanden af trane går tilbage på nationalt niveau, da indsatsen i planen bidrager til at sikre fortsat pleje af levesteder for bl.a. fugle på udpegningsgrundlaget. Tilsvarende for indsatsen om udtagning af lavbundslande, hvormed disse arealer ikke vil bidrage til udvidelse af visse naturtyper til gavn for mange arter, til bedre vandkvalitet eller til hindring af udledning af CO₂.

Uden en særlig indsats for områdets skovnaturtyper, fx ved udlæg til urørt skov vil der ikke ske en forøgelse af mængden af store træer, liggende og stående dødt ved samt forbedret hydrologi for vådbunds skovnaturtyperne, og den deraf gavnlige effekt, for skovnaturtyper og arter tilknyttet skov, udebliver.

Hvis ikke indsatsprogrammet realiseres risikerer man endvidere, at der ikke opnås mulighed for større naturoplevelser for befolkningen i området. Sekundært kan en positiv indvirkning på menneskets sundhed, klimatiske faktorer samt landskabelige værdi mistes.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, ud over sikring af naturtyper og levesteder for arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlaget, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden

for området. Natura 2000-planerne medvirker generelt til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planen også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne. Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje er til gavn for skovnaturtyper men også til gavn for tilknyttede fugle og arter generelt.

Tilgroning med høje græsser, urter eller vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for områdets arter og ynglefugle. Planens indsatser om genetablering eller opretholdelse af drift, der modvirker tilgroning, vil både forbedre forhold for naturtyper som hængesæk (7140), højmoser (7110), rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) på områdets udpegningsgrundlag. Indsatsen vil yderligere medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold.

Kunstig afvanding med grøfter og dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen således, at den naturtype-karakteristiske fugtigbundsvegetation påvirkes negativt. Genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi kan modvirke denne udvikling, ligesom en mere naturnær hydrologi og dynamik kan medvirke til, at tidvis våd eng (6410), skovbevokset tørvemoser (91D0), elle- og askeskov (91E0) og stor kærguldsmed samt naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold.

Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed i området til gavn for arter som sumpvindelsnegl, rørdrum, trane og rørhøg samt naturtyper som bl.a. rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410).

Udlægning af skove til urørt skov vil medføre, at skovdriften ophører og skovene i vidt omfang overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, som skaber flere levesteder, bl.a. for bredøret flagermus, og dermed øger den biologiske mangfoldighed.

Forbedring af tilstanden for rørdrums og rørhøgs levesteder vil medvirke til at områdets betydning for fuglene højes. Udtagning af lavbundslande kan ligeledes være til gavn for bl.a. sumpvindelsnegl, rørdrum, trane og rørhøg.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. I og omkring Natura 2000-området findes bestande af fredede arter af padder, krybdyr og planter. Genetablering af hensigtsmæssig hydrologi samt sikring af en hensigtsmæssig drift/pleje eller skovnaturtypebevarende drift eller urørt skov vil i mange tilfælde medføre, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område N175 Horreby Lyng og Listrup Lyng er beliggende i Guldborgsund Kommune, som har et indbyggertal på 60.328. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Desuden vil planen give mulighed for større naturoplevelser for besøgende i området, da der med gennemførelse af planen vil ske en forbedring af naturtilstanden.

Planen indeholder en mulig indsats om etablering af urørt skov, hvilket kan medføre en ændret tilgængelighed til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, mere vådbund og eventuelle hegninger. Disse ændringer vurderes samtidig at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-området udnyttes til rekreative aktiviteter som fx ridning, cykling og løb, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig bevaringstilstand, hvilket vil kunne forbedre områdets værdi for besøgende og hermed dets betydning for menneskers sundhed. Natura 2000-planen vil dog potentielt og undtagelsesvist på mindre arealer kunne hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af området. Natura 2000-planen vil dog potentielt ligeledes kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder udlagt til urørt skov ændrer sig, ligesom der vil være øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området.

Desuden bevirker planens indsatser om at sikre og forbedre områdets naturtyper og arter, at der generelt vil ske en forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemydelser som fx vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning mm.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes og kan potentielt gøre områderne mere robuste over for ekstreme vejrforhold og klimaændringer. Etablering af naturarealer med hensigtsmæssig hydrologi og urørt skov vil potentielt kunne få betydning for overflade- og grundvand i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet. Dermed vil planen bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske vandområder.

Vandmætning af tidligere dræned jord kan potentielt betyde en lavere udledning af CO₂ i forbindelse med hydrologiprojekter. Denne indsats kan desuden medvirke til at mindske udledningen af CO₂ og påvirke kystvande, søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Der kan som følge af planens indsats om sikring af pleje på områdets terrestriske natur, ske udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning.

Planens indsats om at reducere omfanget af arealer med rød-gran og ikke-hjemmehørende træarter i forbindelse med udlæg til urørt skov, kan potentielt betyde en ændring i udvaskning af næringsstoffer til vandløb og søer. Indsatsen kan påvirke områdets vandmiljø yderligere, da genskabelse af en hensigtsmæssig hydrologi er en prioritet i forvaltningen af urørte skove.

Det vurderes, at Natura 2000-planens øvrige indsatser for forbedring og sikring af de beskyttede naturtyper og arter ikke har indflydelse på luftkvaliteten.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planens indsatser omfatter pleje af de naturtyper, der findes på områdets udpegningsgrundlag, hvilket også vil kunne modvirke tilgroning af områdets mange fredede fortidsminder bl.a. Virket Volden.

Ved udlæg af urørt skov forventes udbuddet af certificeret træ fra de udpegede arealer potentielt påvirket med et mindre udbud.

1.4.6 Landskab

Natura 2000-område N175 Horreby Lyng og Listrup Lyng er hovedsageligt karakteriseret ved højmosen i Horreby Lyng, og de sammenhængende skovområder i Hannenov-Ovstrup skovene samt Listrup Lyng.

Planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov eller hvis krat og yngre skov ryddes med henblik på at skabe større driftsenheder og robusthed for lysåbne naturtyper. Ligeledes vil planen kunne påvirke oplevelsen af landskabet, da det kan ændre karakter fx med flere lysninger, mere vådbund og flere væltede træer.

1.4.7 Arter

Dette Natura 2000-område rummer bl.a. ynglende trane, bilag IV-arter som stor kærguldsmed og flere andre arter af flagermus samt sumpvindelsnegl og stor kærguldsmed registreres jævnligt her. Af truede, rødlistede arter med flere registreringer inden for Natura 2000-området kan nævnes hjertelæbe, flere arter af svampe, markfirben og den fredede kongebregne.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget, arter som lever i tilstødende områder m.fl., da planen indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for fugle og arter såsom udlæg til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og skabe større og sammenhængende naturområder mv.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Inden for Natura 2000-området findes fredningen Horreby Lyng, som har til formål at bevare og genskabe højmosenaturen i Horreby Lyng samt øge offentlighedens adgang til området.

Natura 2000-planen indeholder indsatser, som skal bidrage til at sikre naturområderne herunder også højmosenaturen og levesteder for arter og fugle. Endvidere indeholder planen indsatser, som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og plejetiltag som rydning og græsning, der kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af fugle og arter positivt. Natura 2000-planen indeholder således indsatser, der direkte eller indirekte understøtter fredningens formål, mens andre indsatser fra Natura 2000-planen ikke påvirker fredningens formål.

Der er ingen vildtreservater inden for dette Natura 2000-område.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper i området såsom hængesæk (7140) og højmose (7110). Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder. Næringstilførsel på arealer, der grænser op til dyrkede arealer, kan påvirke naturindholdet, men vurderes dog at udgøre en mindre trussel i dette område.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen således, at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Tilgroning er især et problem i naturtyperne hængesæk (7140), højmose (7110), rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410).

Der er stedvist for enkelte lysåbne naturtyper og for de våde skovbundstyper problemer med afvanding i området. Afvandingen påvirker især områdets tidvise våde enge (6410), nedbrudt højmose (7120) samt elle- og askeskove (91E0). Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold.

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og insekter. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatstyper. Almindelig skovdrift og dræning kan derfor udgøre et problem for områdets habitatnaturtyper i skov samt levesteder for bl.a. bredøret flagermus. I dette Natura 2000-område er der på en betydelig del af arealet med skovnaturtyper konstateret færre end et stort træ pr. ha. samt mindre end 1 stk. stående hhv. liggende dødt ved pr. ha.

Områdets søer har generelt en god naturtilstand. Enkelte søer har dog en moderat naturtilstand, hvilket sandsynligvis skyldes eutrofiering og tilgroning med vedplanter på de brednære arealer omkring søen.

Aktuelt vurderes det, at der ikke er trusler mod sumpvindelsnegl eller stor kærguldsmed i området.

Prædation udgør en potentiel trussel mod ynglende rørdrum og rørhøg.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder en indsats om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur.

Disse indsatser forventes at nedbringe truslen om tilgroning og sikre egnede levesteder for arter og fugle på områdets udpegningsgrundlag.

Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, samt fastholdelse af de indsatser der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021, vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien bl.a. højmoser (7110) og tidvis våd eng (6410).

Yderligere vil udtagning af lavbundsjord kunne bidrage til at skabe sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. En sådan udtagning kan ligeledes kunne bidrage til at sikre levestederne for bl.a. arter og fugle tilknyttet våde naturtyper som sumpvindelsnegl, rørdrum, trane og rørhøg. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og give et renere vandmiljø.

Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, fx ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats, og vil medvirke til at skabe mere lysåben natur og nedbringe truslen fra tilgroning med vedplanter på områdets arealer med bl.a. højmoser (7110), rigkær (7230), hængesæk (7140) og tidvis våd eng (6410).

For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlaget, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje, hvilket også er til gavn for tilknyttede arter. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter. Skovnaturtypebevarende drift og pleje samt urørt skov vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i skovnaturtyperne og skabe mere struktur i skovene.

Natura 2000-planen indeholder ikke indsatser mod trusler fra deposition af luftbåren kvælstof. Reduktion af kvælstofdeposition reguleres dog generelt af anden lovgivning. Vandkvalitet og miljøtilstand i områdets store søer håndteres gennem vandområdeplanerne.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovebekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning

af kulstofholdige lavbundsjarde har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser. Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og den biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 175, Horreby Lyng og Listrup Lyng, vil Natura 2000-planen medvirke til at sikre og forbedre naturtilstanden for områdets naturtyper. Således medvirker planen til at forhindre tilgroning af bl.a. højmoser (7110), tidvis våd eng (6410), rigkær (7230) og hængesæk (7140). Hermed sikres levesteder for sumpvindelsnegl, trane og rørdrum ligeledes. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne. Fortsat pleje og genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke tilgroning af lysåbne naturtyper som fx højmoser (7110) og tidvis våd eng (6410) og dermed sikre områdets naturtyper og levesteder for rødlistede og fredede arter tilknyttet lysåbne naturtyper. Sådanne tiltag vil desuden medvirke til at sikre levesteder for stor kærguldsmed, sumpvindelsnegl, rørdrum, trane m.fl. Herudover forventes andre arter af planter, dyr, sommerfugle mv. også at have fordel af forbedret naturtilstand af de naturtyper i området, som de er tilknyttet.

		Desuden vil planen understøtte en skovnaturtypebevarende drift og pleje samt omlægning fra skovdrift til urørt skov. Ved ophør af drift i skoven, vil der over tid ske en ændring i bl.a. mængden af dødt ved og andelen af store træer, hvilket er faktorer, der har betydning for biodiversiteten, da mange flagermus, insekter, svampe og laver er tilknyttet gamle, rådne og døde træer samt de skovlysninger, der ofte vil forekomme i urørte skove. Denne indsats vil især bidrage til at sikre levestederne for bredøret flagermus. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur i området. Flora, fauna og den biologiske mangfoldighed vurderes således at blive væsentligt positivt påvirket af planen.
Befolkningen	X	Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift eller hegning på arealerne, ligesom udlægning til urørt skov og udtagning af lavbundsjord vil kunne medføre ændringer i adgangen til delområder inden for Natura 2000-området. Planen vurderes desuden at give befolkningen mulighed for nye og større naturoplevelser, gennem indsatser om sikring og forbedring af naturkvaliteten i området. Der er offentlig adgang til store dele af området.
Menneskers sundhed	X	Natura 2000-planen medvirker til at sikre og forbedre naturgrundlaget i området, hvilket vurderes at have en positiv betydning for den rekreative udnyttelse af området, fx i form af ridning, løb og cykling, og dermed menneskets sundhed. Indsatsprogrammet vurderes kun potentielt, undtagelsesvist og på

			mindre arealer at kunne hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, og denne eventuelle påvirkning vurderes ikke at være væsentlig. Natura 2000-planen vil dog potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder som evt. udlægges til urørt skov ændrer sig. Det vurderes, at gennemførelse af planen vil bidrage positivt til menneskers sundhed gennem forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemydelse som fx vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning mm.
Jordbund	X		Det vurderes, at en realisering af planens indsatser med sikring af pleje på arealerne, kan medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet, at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området.
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje, udtagning af lavbundslande og forbedring af hydrologi vil medvirke til at tilbageholde næringsstoffer og dermed medvirke til at opnå vandområdeplanens mål. Eventuel etablering af urørt skov med potentiel etablering af hensigtsmæssig hydrologi vil kunne bidrage til mere frit strømmende vand og naturlige fluktuationer i vandstanden, hvilket er vigtige processer, der er med til at skabe variation og dynamik. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan påvirke søer og vandløb positivt, bl.a. ved at medvirke til at tilbageholde

			kvælstof, og dermed bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, da de ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer kan potentielt medvirke til at begrænse udledningen af CO ₂ . En forøgelse af arealet af de lysåbne naturtyper højmoser (7110) og hængesæk (7140) med deraf følgende opbygning af tørv, vil kunne medvirke til binding af CO ₂ .
Materielle goder		X	Det vurderes, at indsatser i Natura 2000-planen ikke vil påvirke materielle goder idet, at realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for befolkningen. Fortidsminder, kulturarvsarealer, og adgangen til naturområder er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv", "Befolkningen", "Menneskets sundhed" og/eller "Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater".
Landskab	X		Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov, udtages lavbundsland eller vedplanter ryddes for at skabe mere lysåben natur. Udlægning til urørt skov eller ændringer i hydrologien forventes at medføre en øget variation i landskabet, fx som følge af at træer vælter og ligger hen, samt visse skovpartier formentligt vil ændre karakter. Sidstnævnte kan også ske som følge af ændret pleje, etablering af pleje, eller ved udtagning af lavbundslande, som i perioder vil stå under vand.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X		Natura 2000-planens indsatser modvirker tilgroning af fortidsminder, og medvirker dermed til at sikre kulturarven, herunder Virket Volden.
Arter	X		Natura 2000-området rummer en lang række arter, herunder sjældne, fredede og rødlistede arter. Natura 2000-planen

			vil kunne påvirke forskellige arter i området eller arter som lever i tilstødende områder, da planen indeholder indsatser til forbedring af levesteder for arterne herunder bl.a. sumpvindelsnegl, bredøret flagermus samt fuglene trane, rørdrum og rørhøg. Indsatser som pleje af områdets naturtyper, udtagning af lavbundslande og udlægning af urørt skov vil potentielt have en gavnlig effekt på levesteder for truede, sjældne og rødlistede arter i området.
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	X		Natura 2000-planen indeholder indsatser, som skal medvirke til at sikre højmosenaturen, og bidrager dermed positivt til fredningen i Horreby Lyng. Der er ingen vildtreservater i området.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag. En realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter. En realisering af planens indsats om udtagning af lavbundslande vurderes at have en synergi med vandområdeplanens indsatser til sikring af vandkvaliteten i vandløb, søer og kystvande.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed.

Planen for Natura 2000-område nr. 175 indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området

blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter i skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde. Udlægning af urørt skov vil ligeledes, alt efter beskaffenheden af arealet som udlægges til urørt skov, herunder fx beliggenhed som endnu ej er kendt, potentielt kunne påvirke forekomster af skovbevokset tørvemose (91D0) samt elle- og askeskov (91E0), som bliver vådere og hvor bevoksninger visse steder vil gå ud som følge af ændret vandstand. Sådant en påvirkning vil fx kunne håndteres ved at følsomme forekomster af naturtypen sikres udeladt af arealet som udlægges til urørt skov.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsgrunde. En udtagning af lavbundsgrunde vil, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne som endnu ej kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bl.a. sumpvindelsnegl, rørdrum, trane og rørhøg. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for arterne vil kunne undgås ved fx at sikre tilstrækkeligt med egnede raste- og ynglesteder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af arternes bestande. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arterne.

Planen indeholder en indsats om at sikre sammenhæng i områdets natur, sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper samt udtagning af lavbundsgrund til natur. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at

sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-planen for N175 Horreby Lyng og Listrup Lyng planlægges gennemført flere generelle indsatser med at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for de tilknyttede fugle og arter. Dette omfatter, at der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter, og bevarelse af skovnaturtyper som sikres gennem en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Dette ligeledes også til gavn for de tilknyttede fugle og arter. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Herudover vil de specifikke indsatser bidrage til at sikre målsætningerne i Natura 2000-planen: Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.

Det planlægges endvidere at udtage lavbundsland, som forventes at blive omdannet til natur både til gavn for arter og fugle på udpegningsgrundlaget, men også en lang række andre arter og fugle. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø. Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Prioriteringen af indsatser for naturtyper beror på kendskab til forekomster og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv da de er af fællesskabsbetydning og har et særligt fokus. Tilgroning i vedplanter kan føre til at en naturtype ændrer sig fra en lysåben habitatnaturtype til en skov-habitatnaturtype. Ung tilgroning med vedplanter vil generelt være af mindre værdi i forhold til biodiversitet end ældre bevoksninger.

Udvidelse af arealet med aktiv højmoser (7110) vil betyde en indskrænkning af arealet med habitatnaturtyperne nedbrudt højmoser (7120) og skovbevokset tørvemoser (91D0). Disse er udviklet i takt med afvanding og tilgroning af den oprindelige, lysåbne højmoser og kan dermed nedprioriteres.

Brunvandede søer (3160) og hængesæk (7140) er naturtyper, der i princippet ikke er til stede på en intakt højmoser (7110), men dels vil en fuldstændig regenerering af mosen om nogensinde først ske på meget langt sigt, dels kolliderer dette med målsætningen om at bevare de brunvandede søer (3160) i Horreby Lyng som levested for den truede art stor kærguldsmed. Opgivelse af denne målsætning forudsætter, at stor kærguldsmed har etableret sig med flere levedygtige bestande i Natura 2000-området som helhed. I en overskuelig fremtid vil forbedret hydrologi og gradvis afvikling af skovbevoksning på Horreby Lyng samt generel lysstillelse af brinkerne ved brunvandede søer (3160) føre til adskillige nye potentielle levesteder for stor kærguldsmed i begge habitatområder.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Horreby Lyng og Listrup Lyng (nr. 175). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk